

18 YAZAR, RESSAM VE EDITÖRÜN
YOL GÖSTERİCİLİĞİNDE:

Çocuk Kitabı Yazarının Yolculuğu

YAYINA HAZIRLAYAN: BARIŞ İNCE

tudem

*18 YAZAR, RESSAM VE EDITÖRÜN
YOL GÖSTERİCİLİĞİNDE:*

Çocuk Kitabı Yazarının Yolculuğu

ÇOCUK KİTABI YAZARININ YOLCULUĞU

© 2025, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

YAYINA HAZIRLAYAN: Barış İnce

EDİTÖR: Burhan Düzçay

SON OKUMA: Kübra Sürek

KAPAK VE SAYFA TASARIMI: Helinsu Cengiz

BASKI VE CİLT: Güngörler Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Saray Mahallesi 658. Cadde No:11 Kahramankazan/Ankara
Tel: 0312 394 28 82

Birinci Baskı: Kasım 2025 (2000 adet)

ISBN: 978-625-380-039-0

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 49889

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, yayıncının önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez, çoğaltılamaz.

tudem.com

18 YAZAR, RESSAM VE EDITÖRÜN
YOL GÖSTERİCİLİĞİNDE:

Çocuk Kitabı Yazarının Yolculuğu

İçindekiler

YOLA ÇIKARKEN

YAZMA YOLCULUĞUM: NEDEN ÇOCUKLAR İÇİN YAZIYORUM?	
Mavisel Yener	13
ÇOCUK EDEBİYATININ YETİŞKİN EDEBİYATINDAN FARKI NEDİR?	
Prof. Dr. Sedat Sever	17
ÇOCUK EDEBİYATI "BASİT" MİDİR? YAZMA CESARETİMİZ NEREDEN GELİYOR?	
Altay Öktem	23

KİME YAZIYORUM?

ÇOCUĞA YAZARKEN DİZ ÇÖKMEK GEREK!	
Nuri Kurucu	31
BİR ÇOCUĞUN İLK TANIŞTIĞI RESİMLİ KİTAPLAR	
Burcu Ünsal	39
BAŞKA ÇOCUKLARI YAZMAK, BAŞKA ÇOCUKLAR İÇİN YAZMAK	
Mehmet Atilla	49

NASIL YAZACAĞIM?

YAZMADAN ÖNCE DİL, YAZARKEN DİL, YAZDIKTAN SONRA DİL	
Feyza Hepçilingirler	59
ÇOCUK EDEBİYATINDA MİZAH: 'MİZAHİT' BİR YERDE GÜLECEK VAR!	
Hanzade Servi	67
ÇOCUĞUN İLGİSİNİ ÇEKMEK: ÇOCUK EDEBİYATININ DİLİ ŞİİR	
Mustafa Kemal Yılmaz	79

NE YAZACAĞIM?

ÖZGÜN KONULAR, FARKLI HİKÂYELER: SAHNE SENİN VEYA GERÇEĞİ DAHA GERÇEK KILMAK

Miyase Sertbarut ----- 87

ÇOCUK EDEBİYATINDA DİDAKTİKLİK TUZAĞI: ANLATMADAN ANLATMA SANATI

Güzin Öztürk ----- 93

BİR YOLCULUK HİKÂYESİ VE ÇOCUK EDEBİYATINDA ZOR TEMALAR

Ferda İzbudak Akıncı ----- 103

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİ GÖZETEREK YAZMAK

Dilge Güney ----- 113

SANATI ANLAMAK VE ANLATMAK

Asuman Portakal ----- 123

EDİTÖRLE, ÇİZERLE BULUŞMA

ÇOCUK EDEBİYATINDA GÖRSELLİĞİN GÜCÜ VE ÇİZERİN ROLÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Zeynep Özatalay ----- 133

EDİTÖRLE KARŞILAŞMAK

Barış İnce ----- 139

YOLUN SONUNDA KARŞILAŞMALAR

ÇOCUK EDEBİYATINDA SANSÜR, OTOSANSÜR VE AİLELER: PALTOLU DENİZKIZI

Toprak Işık ----- 147

OKURLA BULUŞMA: ETKİLEŞİMİN GÜCÜ

Koray Avcı Çakman ----- 153

Önsöz

Sanatın tüm dallarında yaratımın o büyümlü anları, alımlayıcıları açısından her zaman gizemli, merak ve hayranlık uyandırıcı bir konu olagelmıştır. Yaratma süreçlerine, bu çok özel anlara dair çeşitli sanatçılarla ilgili birtakım bilgiler, varsayımlar olsa da hep bir gizemli yanı kalır kuşkusuz. Zaten bu süreçleri çok fazla kurcalamanın o büyümlü yok edeceğine *Sofi'nin Dünyası*'ndaki meşhur hikâyede de görürüz:

Ormandaki bütün hayvanların hayranlıkla seyrettiği, kırk ayağını da harikulade kullanarak dans eden kırkayak... Ve kıskanç kurbağa, *"Oturup kırkayağa bir mektup döşenmiş. 'Eşi benzeri olmayan saygıdeğer kırkayak kardeşim!' diye başlamış mektubuna. 'Sizin benzersiz danslarınızın naçiz bir hayranıyım. Müsaadenizle sizden şunu öğrenmek isterim: Nasıl böyle güzel dans edebiliyorsunuz? Acaba önce 13. sol ayağınızı, sonra da 27. sağ ayağınızı atarak mı dansa başlıyorsunuz? Sonra da 11. sağ ayağınızı kaldırıp, 35. sağ ayağınızı mı indiriyorsunuz?' ... Kırkayak mektubu alır almaz nasıl dans ettiğini düşünmeye başlamış. Önce hangi ayağını attığını? Ondan sonra hangi ayağını kaldırdığını?..."*

Sonucu tahmin etmişsinizdir; nasıl dans ettiğini düşünmeye başlayan kırkayak, dans etmeyi bırakmış. Yine de bu süreci anlatma çabasına örnek olsun diye *İstanbul - Hatıralar ve Şehir*'den güzel bir alıntı bırakalım:

"Resim yapı yapı, başka resimlere dikkat ede ede kafam kadar elim de bir hüner edinmeye başlamıştı. Bu hünerle bir ağaç resmi çizerken sanki artık elim kendiliğinden hareket ediyordu. Kalem kâğıdın üzerinde hızla ilerlerken, elimin çektiği çizgiyi sanki benden ayrı bir varlığın yaptığı bir şeymiş gibi hayretle izlemek zevkliydi. Sanki içime bir başkası yerleşiyor ve resmi o yapıyordu. O öteki kişinin benim ruhumu kışkırtan, zeki, çekici bir yanı vardı."

Orhan Pamuk, resim sanatı üzerinden somutlamış ama *Kara Kitap*'ın kapanış cümlesinde *"...hiçbir şey hayat kadar şaşırtıcı olamaz. Yazı hariç. Yazı hariç..."* görebileceğimiz gibi yazma ve tüm yaratım süreçleri için düşünebileceğimiz bir metafor.

Bütün bu anlattıklarımın sanatsal yaratıcılığı, varlığı kendinden menkul bir 'uhrevi ilham'la ilişkilendirdiğim düşünülmesin. Amacım, bu anın her sanatçı için kişisel bir deneyim olduğunu vurgulamak.

'O anlar' bir zirveyse bu zirveye tırmanmanın yolları bir sır değil ama. Başta tutku gerekiyor, yapmazsak varoluşumuz eksik kalmış gibi hissetmek. Ve sonrası emek; ter ve gözyaşı: denemek, tekrar denemek, yılmadan denemek... Ancak bu denemelerin bir gölge boksu hâline dönüşmemesi için sarp, engebeli yolculukta kendi patikasını oluşturanların deneyimlerinden başka kılavuzumuz yok.

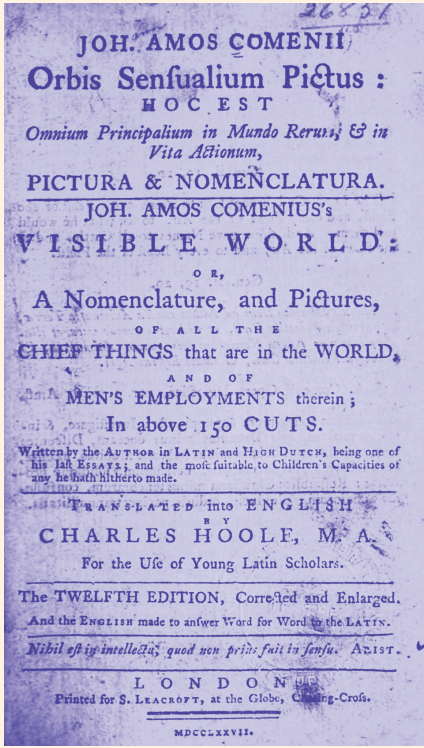
Elinizdeki kitap bu amaçla, yazmaya özellikle çocuklar için yazmaya kılavuzluk etsin diye hazırlandı. Kırk yıldır çocuklarla iç içe, onların hem bilişsel hem duygusal gelişimlerine katkıda bulunma çabamızdaki yayınevimiz, çocuklar için yazmanın ustaları ile akademisyen, çizer, editör olarak çocuk edebiyatına yoğun emek ve gönül verenlerin görüşlerini ve kişisel deneyimlerini bir araya getirdi. Yazmak, çocuklara yazmak ateşini kalbinde taşıyanların çalışmalarında yol gösterici olması en büyük arzumuz.

Yazarlarımızla tekrara düşmemek, onlardan rol çalmamak adına çocuk edebiyatıyla ilgili ayrıntılara girmeden; Michel Tournier'den, "*Çocuklar için yazmak çocuk oyuncağı değildir.*" şeklinde tekerleme tadında bir hatırlatmayla ve Miyase Sertbarut'un yazısındaki *Balıkçı*'ya bir selam çakarak, yazının büyüğü yolculuğunda o denizkızının hiç görülmemesi dileğiyle...

Hadi başlayalım...

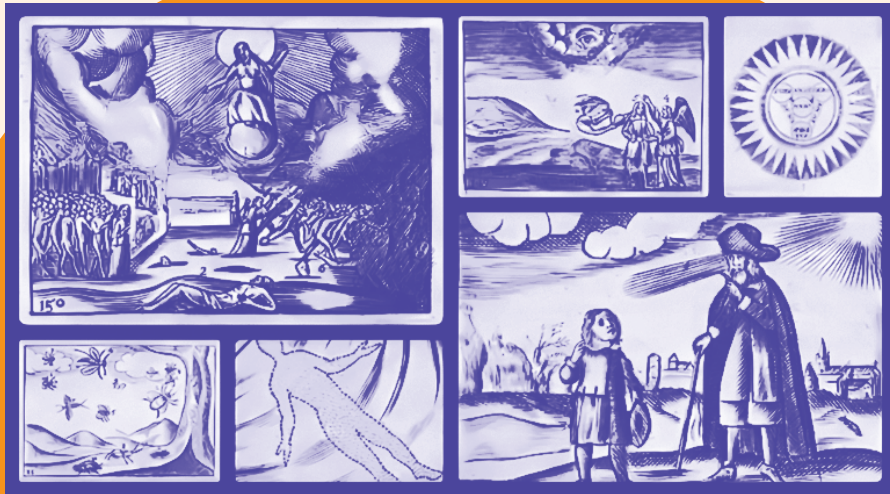
Burhan Düzçay

Didaktik Bir İlk Kitap: *Orbis Pictus*

Orbis Pictus veya *Orbis Sensualium Pictus* adıyla çocuklara yönelik ders kitabı niteliğinde yazılan metin, ilk yaygın çocuk eserleri arasında yer alır. 1658 yılında Çek yazar, filozof ve eğitimci John Amos Comenius tarafından yazılan eser, yüzyıllar boyunca çocukların tanımlayıcı ders kitabı olarak kullanıldı. 150 bölümden oluşan kitapta doğa, botanik, zooloji, din, insan davranışları ve ilişkileri gibi konular vardı. John Amos Comenius (1592-1670) *Büyük Didaktik* adlı eserinde, anaokulu, ilkokul, ortaokul, kolej ve üniversiteden oluşan bugünkü batı eğitim sisteminin tam karşılığı olan bir okul sistemi ortaya koymuştur. Bu yeni sistemin ders kitabı açığını kapatmak için de *Orbis Pictus* eserini kaleme alır.

Yola Çıkarken

YAZMA YOLCULUĞUM: NEDEN ÇOCUKLAR İÇİN YAZIYORUM?

Mavisel Yener

Yazma yolculuğum, annemin kitaplarının sayfalarındaki boş yerlere harfler çizerek başladı. Hayır, şaka yapmıyorum. Kitap yazmanın bu demek olduğunu zannettiğim beş yaşlarımda, "Ben yazar olacağım, kitaplara yazıp çizmeme karışamazsınız," diye en büyük meydan okumamı gerçekleştirmiştım bile. Kitapların resimlerine bakmak bana yetmiyordu, bu aktiviteyi bir eyleme dönüştürmem gerekti. İşte bunu yapıyordum kendimce.

Çocuk edebiyatında üretim yapma fikrimin nasıl doğduğunu paylaşmadan önce, bendeki edebiyat eyleminin doğasını ve altında yatanları irdelemem gerekir.

Girişte de aktardığım gibi, evde kitaplara dokunabilen, bunun bir yaşam biçimi olduğunu gözlemleyen, şanslı bir çocuktum. Okumaya başladıktan sonra sayfa karalama eylemim giderek biçim değiştirdi, kitap okumanın heyecan verici bir yolculuk olduğunu keşfettim. Evde tek çocuk olmam nedeniyle, yalnız oynamak zorundaydım ve bu oyunların başında kitap okumak geliyordu. Evet, bu bir oyundu; bana hayal kurduran, eğlendiren, merak duygumu yeşerten, üstelik kurallarını benim koyduğum bir oyun. Oyun ve kitap, “çocuk” sözcüğünün yanına ne çok yakışıyor değil mi? Düşünsenize, hayat boyu bu oyunu oynamak nasıl da eğlenceli olacaktı.

Öğrenim hayatım boyunca iyi bir okur oldum. Hep günlük tuttum, duygu ve düşüncelerimi yazarak kendimi ifade ettim. Lisede fen-matematik bölümü mezunu olmama karşın, içimdeki yazma sevinci hiç eksilmedi. Dış Hekimliği Fakültesinde okurken çocuk hastalarımı iletişimin bana çok daha kolay ve eğlenceli geldiğini fark ettim. Muayenehane açtıktan sonra da çoğunlukla çocuklarla çalışmaya başladım. Tedavi sırasında onlar için masallar uydurmak, komik hikâyeler anlatmak heyecan vericiydi. Çok iyi dinlemeyi bilen, sonra da sorunlarını çözerken eğlendiren bu yenilikçi hekimi, onlar çok sevmişti ama ben de çocuk dünyasının anlık yaratıcılığını tetiklediğini fark etmiştim. Sanıyorum, “Neden çocuklar için yazıyorum?” sorusunun yanıtı tam da burada gizli.

Hekimlik mesleğimi sürdürürken bir yerel gazeteden (*Gazete Ege*) gelen teklifle çocuk sayfasını hazırlamaya başladım. O zamanlarda çocuklar gazetelerin çocuk sayfasını okuyorlardı! Sayfaya her hafta özgün bir masal yazmak zorundaydım; ayrıca tek başıma hazırladığım bilmece, okur mektupları ve daha pek çok farklı köşe vardı. Bu deneyim, çocuk okurların okuma seviyesini ve ilgilerini daha iyi anlamamı sağladı. Dili sadeleştirmeyi, sözcük seçimlerine özen göstermeyi, olay örgüsünü çocukların yaş gruplarına uygun kurgulamayı öğrendim. Ancak o dönemde bu konuda başvurabileceğim bir kaynak yoktu; her şeyi kendi çabamla yapmak zorundaydım. Bugünse meslektaşlarımız çok daha şanslı. Artık çocuklar için yazarken yararlanabilecekleri rehber kitaplar, kaynaklar, alanında uzmanlaşmış editörler var. Deneme yanılma yoluyla ilerlemek yerine, bu birikimden faydalanarak daha sağlam adımlarla yollarını çizebiliyorlar.

Gazete deneyimim sırasında metinlerimi yarışmalara göndermeye başlamıştım, dergilerde çocuklar için yazıyordum. Ve bir gün, bir ödül töreninde (Tömer Anadili Masal Ödülü), bir editör (Y. Bekir Yurdakul) gelip benimle tanıştı. “Çocuk sayfası hazırlıyorsunuz, pek çok ödülünüz var ama kitabınız yok. Biz sizin bir çocuk kitabınızı basmak istiyoruz,” dedi. İşte kendimi bir kitaba hazır hissettiğim an gelmişti. Bu teklifle ilk kitabımı yazıp teslim ettim.

Bugün, 168 kitap yazmış biri olarak şunu söyleyebilirim; yazma yolculuğu yavaş adımlar atarak, okuyarak, araştırarak, dinleyerek, gözlemleyerek, anlayarak ilerlemeyi gerektirir. Çok boyutlu düşünmek, bütünü ve ayrıntıları bir arada görebilmek, yazma becerisini sürekli pratikle beslemek bana en büyük armağanları sundu. Elbette herkesin kendi sürecini keşfetme biçimi farklı. Ancak içtenlikle çalışarak, merak ederek ve tutkuyla üretenler, kendi kelimeleriyle dünyaya dokunabilir.

Çocuk evrenine yazar olarak bakmak bana farklı sorumluluklarım da olduğunu düşündürüyor. Hekimlik sırasında çocuklarla çalışmak önemli deneyimler kazandırdı. Ancak, bir yazar olarak durum biraz daha farklı. Çocuklar için yazarken yalnızca kurgu yaratmak ya da doğru sözcükleri seçmek yeterli değil; yeni yüzyılın çocuğu, teknoloji içinde büyüyor ve çok boyutlu bir algıya sahip. Bu nedenle, onlara yönelik metinlerin düşündüren, sorgulatan ve farklı dünyalara açılan kapıları aralayan yapıda olması gerekiyor. Çocuklar için yazarken, onların hayal gücünü beslemek kadar eleştirel düşünme özelliklerini geliştirmek, empati kurmalarına yardımcı olmak, dünyayı keşfetmeye yönlendirmek, değerler konusunda farkındalık yaratmak, hayatın ne kadar basit ama bir o kadar karmaşık olduğunu anlatmak da önemli bir sorumluluk hâline geliyor. Türkiye’de çocuk kitabı yazarının bir “öğretici” olduğu düşünülüyor, oysa böyle bir görevimiz yok. Eserin bütünlüğü içinde çocuk bir şeyler öğrenebilir, buna itiraz etmiyorum. Ama yazar öğretmen değildir! Çocuk kitaplarında steril bir dünya kurmamızı istiyor kimi yetişkinler ama sanatın, insanın, yaşamın doğasına aykırı bu. Bunu da hatırlatmak istedim.

Elbette ki çocuklar için ürettiklerimiz daha çok bilgi, dikkat, özveri, sorumluluk gerektirir. Çocuklar kadar kocaman hayaller kurabilmeyi, merak etmeyi, şaşırmayı gerektirir. Çocuklar için yazmaya “kolay iş” gözüyle bakanların çocuklara saygısı olmadığını düşünüyorum. Çocuk, sevgiyi ve saygıyı hak eder. İnsan ve yaşam gerçekliğinin farklı boyutlarından örnekleri estetik biçimde sunmak, kurgularda çözüm yolları geliştirmek, nitelikli yazınsal bir metnin gereklerini oluşturabilmek için, toplumsal ilişkiler, çocuk psikolojisi, edebiyat ve okuma kültürü hakkında derinlemesine düşünmek gerekir. Kitapların okur vandalizminden korunması için farkındalık yaratmak, kitaplara saygı duyma kültürünü yaygınlaştırmak ve okuma alışkanlığı kazandırmak gerekiyor.

Bu yolculukta yazmak mı benim parçam, ben mi yazmanın parçasıyım; bilmiyorum. Ama kuşku duymadığım bir şey var ki; yazıyorum çünkü çocukların yaşam tuvaline sözcüklerle iz bırakmaktan mutluluk duyuyorum.

18 YAZAR, RESSAM VE EDİTÖRÜN
YOL GÖSTERİCİLİĞİNDE:

Çocuk Kitabı Yazarının Yolculuğu

YAYINA HAZIRLAYAN: BARIŞ İNCE

Bir yazarın çocuk kitabı yazma kararı, uzun bir yolculuğun da başlangıcıdır. Bir çocuğun telaşsız, derin uykusu kadar uzun... İşte bu yolculuk çeşitli duraklarla, yol ayrımlarıyla ve engebelerle de dolu. Sizi, başladığınız noktaya geri döndürecek çıkmazlarla da... Edebiyat içerisinde farklı bir tür olarak kabul edilmeye başlandığından beri köşe taşları tartışılan çocuk edebiyatı, yazarını böyle bir patikada yürümeye davet ediyor. Konu seçiminden üsluba, olay örgüsünden hayal gücünün sınırlarını zorlamaya, çocukla kurulan bağdan ressam ve editörle iletişime kadar pek çok ara sokak karşımıza çıkıyor. Feyza Hepçilingirler, Miyase Sertbarut, Sedat Sever, Mavisel Yener, Koray Avcı Çakman, Ferda İzbudak Akıncı başta olmak üzere nice duayen isim ise bu kitapta, çocuk yazınına gönül verenlere yol arkadaşlığı yapıyor.

Çocuk Kitabı Yazarının Yolculuğu, sanatçıların kişisel deneyimleriyle teoriyi birleştiren zamansız bir eser.

ISBN: 978-625-380-039-0

9 786253 800390

tudem.com

tudem yayıncılık grubu